

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ПРАВА «КРОК
Навчально-науковий інститут психології Кафедра
психології**

О. В. Никоненко

ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ

Методичні рекомендації

**для студентів денної та заочної форм навчання
спеціальності "Психологія"**

Київ 2024

УДК

*Рекомендовано до друку рішенням
Вченої ради ВНЗ "Університету економіки та права "КРОК"
(протокол №2 від 2024 року)*

Рецензенти:

Петрунько О. В. – доктор психологічних наук, професор кафедри психології ВНЗ "Університету економіки та права "КРОК", старший науковий співробітник;

Малкова Т.М. – доктор психологічних наук, професор кафедри психології ВНЗ "Університету економіки та права "КРОК".

Підготовлено кандидатом педагогічних наук, доцентом кафедри психології ВНЗ "Університету економіки та права "КРОК" *О. В. Никоненко*

К 56 **Никоненко О. В. Психологія управління:** методичні рекомендації для студентів денної та заочної форм навчання. К. : ВНЗ "Університет економіки та права "КРОК", 2024. 30 с.

Запропоновані методичні рекомендації спрямовані на реалізацію таких завдань вивчення дисципліни "Психологія управління", як: формування у студентів Знання основ психології управління сприятиме пізнанню студентами психічних явищ і закономірностей, які виникають у тих сферах діяльності, що регулюються принципами управління.

Методичні рекомендації містять вступ, мету та завдання дисципліни, інструктивно-методичні матеріали, плани лекцій, питання для підготовки до семінарських занять, проблемні завдання з дисципліни для самостійного опрацювання, завдання для практичної роботи студентів, засоби для проведення поточного та підсумкового контролю (комплексна контрольна робота для перевірки знань з дисципліни, питання для проведення поточного контролю, питання для проведення підсумкового контролю), критерії підсумкового оцінювання, а також перелік навчально-методичної літератури та додатки. Дані методичні рекомендації призначені для студентів денної та заочної форм навчання (напряму підготовки "Психологія") і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів.

© Никоненко О. В., 2024
© ВНЗ "Університет економіки та права "КРОК", 2024

ЗМІСТ

Вступ.....	4
I Мета та завдання освітнього компонента.....	5
II Тематичний план освітнього компонента.....	7
III Плани лекцій... ..	8
IV Питання для підготовки до семінарських занять	13
V Завдання для самостійної роботи.....	15
VI Питання та тести для проведення підсумкового контролю.....	17
VII Критерій підсумкового оцінювання	20
VIII Перелік навчально-методичної літератури.....	21
Додатки.....	23

ВСТУП

Методичні рекомендації для денної та заочної форм навчання (напряму підготовки "Психологія") студентів і викладачів вищих навчальних закладів виконані відповідно до програми освітнього компонента «Психологія управління».

Методичні рекомендації покликані забезпечити професійну компетентність майбутніх спеціалістів шляхом глибокого оволодіння знаннями з питань розкриття психологічних аспектів управлінських відносин, котрі функціонують у процесі міжособистісної і міжгрупової взаємодії людей, залучених у трудову діяльність. Її досягнення передбачає ознайомлення студентів з загальною парадигмою, концепціями та науковими школами у галузі психології управління та прийомами використання методичного інструментарію цієї галузі в практичній діяльності.

Мета методичних рекомендацій – допомога студентам у засвоєнні теоретичних знань із психології управління, розвитку умінь застосовувати їх в аналізі конкретних психологічних феноменів та ситуацій.

Навчально-методична інформація представлена з метою найбільш ефективного засвоєння теоретичних знань та отримання практичних умінь студентів за дисципліною "Психологія управління" у процесі їхньої фахової підготовки. У методичних рекомендаціях значне місце відводиться питанням для підготовки до семінарських занять, проблемним завданням з дисципліни для самостійного опрацювання, завданням для практичної роботи студентів, засобам для проведення поточного та підсумкового контролю (комплексній контрольній роботі для перевірки знань з дисципліни, питанням для проведення поточного контролю, питанням для проведення підсумкового контролю). Велика увага приділена творчим завданням, які передбачають розвиток умінь застосовувати здобуті теоретичні знання для аналізу теоретичних і конкретних прикладних проблем психології.

Методичні рекомендації спрямовані на підвищення ефективності проведення семінарських занять з психології управління, поліпшення теоретичної та практичної підготовки майбутніх фахівців. Запропоновані в методичних рекомендаціях завдання для практичної роботи студентів дають можливість підвищити психологічну кваліфікацію майбутніх спеціалістів. Дані завдання дозволяють студентам реалізувати комплексний дослідницький і діагностичний контакт з проявами психічних явищ, базові знання з яких студенти отримали під час лекційних занять.

Методичні рекомендації стануть у нагоді студентам вищих навчальних закладів напряму підготовки "Психологія" при підготовці до семінарських занять, вони також можуть знадобитись викладачам психології.

I. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Навчальна програма освітнього компонента розрахована на студентів, які навчаються за освітньо-кваліфікаційними програмами підготовки бакалавра. Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах та узгоджена з примірною структурою змісту навчального курсу, рекомендованою Європейською Кредитно-Трансферною Системою (ECTS). Знання основ психології управління сприятиме пізнанню студентами психічних явищ і закономірностей, які виникають у тих сферах діяльності, що регулюються принципами управління.

Мета – формування у майбутніх психологів умінь психологічного аналізу особистостей та міжособистісних взаємин у групах, визначення засобів оптимального впливу на працівників для створення належного соціально-психологічного клімату в колективі.

Завдання курсу:

- допомогти майбутнім психологам усвідомити роль і значимість психологічного підходу в процесі управління;

- ознайомити з найважливішими теоретичними розробками, експериментальними й прикладними дослідженнями вітчизняних та зарубіжних психологів;

Згідно вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики державного стандарту педагогічної освіти студенти повинні **знати:**

- психологію керівництва й лідерства;

- особливості міжособистісних відносин в організації, психології управлінського впливу;

- психологічні аспекти реалізації загальних функцій управління (планування, організування, мотивування й контролювання);

- психологічні основи інформаційного забезпечення управління, комунікативної компетентності й прийняття рішень;

- психологічні аспекти організації праці та професійної діяльності;

- роль соціально-психологічної служби в процесі вдосконалення системи управління;

Студенти повинні **вміти:**

- формувати індивідуальний стиль управління;

- використовувати методи вивчення особистості;

- складати характеристики ділових та особистісних якостей працівника;

- підвищувати результативність реалізації загальних функцій управління з урахуванням впливу психологічних факторів;

- більш ефективно здійснювати процеси інформаційного забезпечення, комунікативної діяльності й прийняття рішень

Результати навчання

Загальні компетенції згідно освітньої програми

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні компетенції згідно освітньої програми

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т.ч особам, які отримали психологічні травми внаслідок війни)

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту.

Програмні результати навчання

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо заходів раннього втручання)

ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника

ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (в т.ч. з особами, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни)

ПР12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога

II ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Тема	Завдання
Тема 1. Психологія управління як наука, її становлення та розвиток. Психологічні аспекти управління.	Підготуватися до усного опитування
Тема 2. Психологічні аспекти діяльності керівника. Стили керівництва. Особливості особистості керівника	Підготуватися до усного опитування
Тема 3. Психологічні основи прийняття рішень	Підготуватися до усного опитування
Тема 4. Ділове спілкування. Психологічні особливості формування конкурентоздатної команди.	Підготуватися до усного опитування
Тема 5. Психологія мотивації персоналу. Психологічні теорії мотивації	Підготуватися до усного опитування
Тема 6. Психологічні аспекти управління конфліктами в команді	Підготуватися до усного опитування Презентація рефератів
Тема 7. Психологічні основи підбору кадрів	Підготуватися до усного опитування. Підготуватися до виконання письмової перевірконої роботи
Залік	Підготуватися до складення заліку

III ПЛАНИ ЛЕКЦІЙ

Тема 1. Психологія управління як наука, її становлення та розвиток. Психологічні аспекти управління

1. Сутність, види, функції управління. Управління як процес. 2. Психологія управління як галузь психологічної науки.
2. Методологія і методи психології управління.
3. Формування психологічних знань про управління в теорії управління.
4. Становлення і розвиток зарубіжної психології управління.
5. Становлення і розвиток вітчизняної психології управління.
6. Основні управлінські культури.

Рекомендована література: [1;2;3;5;11;12;13;20]

Питання для самоперевірки

1. Назвіть види, функції управління?
2. Охарактеризуйте управління як процес?
3. Розкрийте предмет, об'єкт, завдання і структуру психології управління?
4. Які взаємозв'язки психології управління з менеджментом та психологічними дисциплінами?
5. Охарактеризуйте методологічні засади психології управління?
6. Проаналізуйте методи дослідження психології управління: загальнонаукові; психологічні методи вивчення особистості в системі управління; соціально-психологічні методи вивчення організації (груп) в структурі управління; методи психологічного аналізу управлінської діяльності?
7. Основні джерела та передумови виникнення психології управління як самостійної галузі знання?
8. Розкрийте процес зародження і розвиток ідеї психології управління в лоні філософії?
9. Як відбувалося формування психологічних знань про управління в теорії управління?
10. Охарактеризуйте становлення і розвиток зарубіжної психології управління? Проаналізуйте становлення і розвиток вітчизняної психології управління?
11. Назвіть основні управлінські культури та проаналізуйте їх?

Тема 2. Психологічні аспекти діяльності керівника. Стили керівництва. Особливості особистості керівника

1. Керівник(лідер) як об'єкт психологічного дослідження.
2. Психологічні типи керівників.
4. Стили керівництва.

5. Статтєво-гендерний аспект проблеми в управлінні.
Рекомендована література: [1;2;3;5;11;12;13;20]

Питання для самоперевірки

1. Охарактеризуйте поняття «керівник», «керівництво», «лідер» та «лідерство». Вкажіть на їх спільні риси та відмінності.
2. У чому різниця між формальним та неформальним лідером?
3. Охарактеризуйте психологічні типи керівників.
4. Проаналізуйте основні теорії лідерства.
5. Які особисті риси людини формують ефективного керівника (лідера).
6. Визначити основні переваги та недоліки традиційних стилів керівництва.
7. Опишіть сутність чотирьох систем Р.Лайкерта.
8. Охарактеризуйте стилі керівництва залежно від ступенів делегування повноважень підлеглим К.Левіна.
9. Як використати управлінську ґратку Р.Блейка і Дж.Моутона для вдосконалення керівником свого стилю керівництва.
10. Опишіть ситуаційну модель Ф.Фідлера і наведіть приклади що ілюструють її використання.
11. Охарактеризуйте поняття «стать» і «гендер». У чому їх відмінності.
12. Яке значення мозкової асиметрії в статтєво гендерном аспекті управління.

Тема 3. Психологічні основи прийняття рішень

- 1 Теоретичні основи рішень.
- 2 Різновиди управлінських рішень в системі управління.
- 3 Етапи прийняття рішень.
- 4 Евристичні методи розробки та прийняття рішень.

Рекомендована література: [1;2;3;5; 11;12;13;14;15;16;17;18;19;20]

Питання для самоперевірки

1. Дайте визначення управлінському рішенню.
2. Назвіть класифікацію управлінських рішень.
3. Назвіть та охарактеризуйте етапи прийняття управлінського рішення.
4. Назвіть переваги та недоліки групових рішень.
5. Охарактеризуйте фактори, які впливають на процес прийняття управлінських рішень.
6. Охарактеризуйте етапи процесу розробки, організації і контролю виконання рішень.
7. Назвіть форми доведення рішень до виконавців.
8. Коли застосовують евристичні методи розробки і прийняття рішень
9. Назвіть етапи організації методу «прямої та зворотної мозкової атаки», метод «635»,
10. Що таке метод «вільних асоціацій»?

11. Охарактеризуйте метод морфологічного аналізу.
12. Назвіть особливості методу синетики.

Тема 4. Ділове спілкування. Психологічні особливості формування конкурентоздатної команди.

1. Ефективна комунікація - запорука успіху в діловому спілкуванні
2. Чинники, що впливають на ефективність роботи групи
3. Мобінг та харасмент як чинники, що впливають на успіх ділової комунікації
4. Поняття команди та соціально-психологічні засади її формування

Рекомендована література: [1;2;3;5;6;7;8;9;10;11;12;13;14;15;16;17;18;19;20]

Питання для самоперевірки

1. Дайте визначення поняттю комунікація
2. Назвіть критерії ефективної комунікації
3. Яку роль у комунікації відіграють навички активного слухання?
4. Що таке ділове спілкування?
5. Перелічіть рівні спілкування.
6. Розкрийте зміст інтерактивного рівня спілкування в трансакційному аналізі.
7. Що таке міжособистісна взаємодія?
8. Назвіть фактори командоутворення в психології
9. Назвіть роль соціально-психологічного клімату в груповій згуртованості
10. Розкрийте поняття психологічної сумісності
11. Назвіть відмінності між мобінгом та харасментом.

Тема 5. Психологія мотивації персоналу. Психологічні теорії мотивації

1. Поняття мотивації особистості та її мотиваційної сфери
2. Сутність і теоретико-прикладні засади мотивування.
3. Теорії мотивації індивідів в організації.
4. Система мотивації працівників на підприємстві.
5. Системи мотивації працівників різних країн.

Рекомендована література: [1;2;3;5;6;7;8;9;10;11;12;13;14;15;16;17;18;19;20]

Питання для самоперевірки

1. Дати визначення понять: мотив, мотивація, мотивування, стимул. Вкажіть відмінності між поняттями «мотив» і «стимул».
2. Охарактеризуйте модель мотивування через потреби.
3. Які теорії належать до теорій змісту мотивування?
4. Які теорії належать до процесних теорій мотивування?
5. Охарактеризуйте основні положення теорії ієрархії потреб А. Маслоу
6. Покажіть відмінності між мотиваційними теоріями А. Маслоу і К. Альдерфера.
7. У чому полягають недоліки змістових теорій мотивації?
8. Розкрийте сутність двофакторної теорії мотивації Ф. Герцберга.
9. Чому теорію Д. Мак-Клеланда називають теорією «набутих потреб»?
10. Розкрийте сутність теорії «Х» та «У» Д. Мак-Грегора.
11. Дайте характеристику теорії очікувань В. Врума.
12. Опишіть теорію справедливості С. Адамса і наведіть приклади її використання у мотиваційному процесі.
13. Охарактеризуйте систему мотивації працівників на підприємстві.
14. Розкрийте відмінності між системами мотивації персоналу в США, Європі та Азії.

Тема 6. Психологічні аспекти управління конфліктами в команді

1. Поняття конфлікту
2. Функції конфлікту
3. Типологія конфліктів.
4. Причини конфлікту
5. Методи вирішення конфліктів
6. Тривала готовність до безконфліктного спілкування – особливий вид комунікативної компетентності.

Рекомендована література: [4;5;11;12;13;14;15;16;17;18;19;20]

Питання для самоперевірки

1. Назвіть можливі причини виникнення конфліктів в організації.
2. Які існують критерії класифікації конфліктів?
3. Назвіть типи конфліктів в організації
4. Які функції виконують конфлікти?
5. Охарактеризуйте стадії формування конфлікту.
6. Що таке конфліктна ситуація?
7. Дайте визначення конфліктогену.
8. Охарактеризуйте типи конфліктних особистостей

9. Дайте характеристику стилів вирішення конфліктів, умов їх використання.
10. Назвіть найбільш прийнятний спосіб вирішення конфліктів в організації
11. Що таке метод медіації та які особливості його застосування?

Тема 7. Психологічні основи підбору кадрів

1. Основні етапи найму персоналу
2. Поняття та класифікація кадрової політики
3. Типологія підбору персоналу
4. Співбесіда як основний етап підбору персоналу, психологічні аспекти її проведення
5. Компетентністний підхід у підборі персоналу

Рекомендована література: [1;2;3;4;5; 10;11;12;13;14;15;16;17;18;19;20]

Питання для самоперевірки

1. Опишіть процес набору та відбору персоналу.
2. Охарактеризуйте типи співбесід?
3. Опишіть модель STAR в підборі персоналу.
4. Як сформулювати профіль посади?
5. Порівняйте сильні та слабкі сторони методів оцінки персоналу.
6. Назвіть переваги використання психологічних тестів в роботі кадрової служби.
7. Які фактори вважаються об'єктивними, а які суб'єктивними в підборі персоналу?
8. Порівняйте основні підходи до атестаційної оцінювання.
9. Які основні типи кадрового резерву ви можете виділити?
10. Охарактеризуйте систему заходів щодо вивільнення персоналу.
11. За якими показниками може оцінюватися людський капітал?
12. Як можна збільшити свій людський капітал?
13. Чи може людський капітал знижуватися? З яких причин?

ІV ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінар №1

Поняття про психологію управління, її методи та зв'язок з іншими науками

Ключові питання:

1. Предмет, поняття психології управління. Структура психології управління.
2. Традиції вивчення людського фактора виробництва. Тенденції розвитку управління (менеджменту) у XXI сторіччі
3. Види методів в психології управління. Особливості загальнопсихологічних методів управління.
4. Зв'язок психології управління з іншими галузями психології. Психологія управління та інші науки.
5. Психологія управління і менеджмент

Семінар №2

Основні функції управління (психологічні аспекти).

Ключові питання:

1. Класифікація функцій управління.
2. Сучасні концепції управління.
3. Становлення та розвиток зарубіжної психології управління.
4. Становлення та розвиток вітчизняної психології управління.
5. Перспективи розвитку психології управління.

Семінар №3

Поняття “управління” та “керівництва”. Лідер та лідерство. Стили керівництва. Особливості особистості керівника.

Ключові питання:

1. Характеристика лідерства. Особистість лідера. Поняття про популярність
2. Поняття про стиль управління та індивідуальний стиль керівництва
3. Індивідуальний стиль керівництва за К. Левінім
4. Трансформація стилів керівництва в останній чверті XX століття. Концепція стилю керівництва Р.Р. Блейка та Дж.С. Мутон.
5. Індивідуальний стиль спілкування керівника за Р.Х. Шакуровим.

Семінар №4

Психологічні основи прийняття рішень.

Ключові питання:

1. Теорії прийняття рішень. Етапи прийняття рішень. рішень.
Структура групового завдання на прийняття рішення

3. Соціально-психологічні феномени групового прийняття рішень:
 - А. Групове мислення;
 - Б. Зсув до ризику;
 - В. Поляризація поглядів.
4. Прийоми послаблення негативних наслідків групових рішень. Психологія відповідальності в організації.
5. Психологія управління нововведеннями в організації.

Семінар №5

Психологічний клімат та мистецтво будувати стосунки в команді.

Ключові питання:

1. Характеристика товариських відносин. Фактори групової згуртованості.
2. Поняття про психологічний клімат. Роль соціально-психологічного клімату.
3. Формування сприятливого психологічного клімату в організації.
4. Психологічні конфлікти в організації.
5. Особистісні чинники конфліктів в організації.

Семінар №6

Психологічні основи підбору кадрів.

Ключові питання:

1. Психологічні особливості добору кадрів.
2. Завдання психолога при відборі кадрів. Типи кадрової політики.
3. Ефективне управління іміджем організації.
4. Особистісні чинники включення людини в організацію. Типологія особистості працівника.
5. Оцінювання діяльності персоналу.

Семінар №7

Психологічне забезпечення соціального управління в організації та психолого-управлінське консультування.

Ключові питання:

1. Просвітницька діяльність психолога і психодіагностика в організації. Завдання та технологія психологічної експертизи в організації
2. Організація психологічних впливів на персонал та інформаційне забезпечення діяльності психолога в установі. Становлення і сучасний стан консультування в організаціях
3. Консультативна діяльність психолога в організації. Психологічний аспект управлінського консультування
4. Технологія управлінського консультування. Психологічне консультування в організації.
5. Підвищення психологічної культури персоналу засобами консультування.

VI ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Загальні вимоги до реферату

- Мова – державна.
- Стиль – науковий.
- Послідовність – логічна.
- Формат сторінок – А4.
- Шрифт та розмір – Times New Roman, 14.
- Міжрядковий інтервал – полуторний.
- Обсяг реферату: 5-10 стор. (шкільний), 10-20 стор. (студентський), 15-30 стор. (для вступників в аспірантуру).
- Поля: ліве поле – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє і нижнє – 20 мм (або 25 мм і 20 мм відповідно, в залежності від умов навчального закладу).
- Простий план – 3-4 розділи.
- Список джерел – 10-15 найменувань.
- Заголовки розділів пишуться – ВЕЛИКИМИ літерами.
- Заголовки підрозділів пишуться – Маленькими літерами (крім першої).

Структура реферату

- Титульна сторінка реферату;
- зміст або
- вступ;
- основна частина;
- висновок;
- список використаної літератури.

Зміст до реферату містить перелік розділів, підрозділів і номери сторінок до них. Часто замість змісту, вимагають написати план. План може бути простим, коли потрібно пронумерованим списком перерахувати назва параграфів реферату, і складовим, коли крім параграфів вказують і їх підпункти.

Вступ зазвичай складає сторінку-півтори. Головна його мета – ввести читача в суть проблеми. У вступі обґрунтовується вибір теми (чим вона важлива), її актуальність. Обкреслюємо цілі та завдання роботи. Якщо це необхідно, робимо короткий огляд використаних джерел. Якщо спочатку написати вступ не вийшло, це можна зробити після написання висновку, коли всі думки систематизовані та отримали остаточне оформлення.

Основна частина. Перед тим, як приступити до написання основної частини, необхідно визначитися з назвами глав і параграфів – основні вимоги до реферату. Далі слід вибудувати ланцюжок викладу, щоб не порушити послідовності думок і не відступити від заданої теми. Максимально освітлюйте головні аспекти, в основній частині реферату потрібно викласти основні концепції, викладені в джерелах. Обов'язково посилайтеся на автора, якщо

використовуєте цитати: це показник вашої наукової “підкованості”. При цитуванні оформляються посилання. Існує декілька варіантів їх оформлення, наприклад, виноска можуть виноситись у кінець сторінки, а можуть зазначатися коротко у квадратних дужках номер джерела в списку літератури та вихідну сторінку цитати ([10, с. 355]), тому уточнити їх оформлення краще заздалегідь.

Висновок. У висновку у стислій формі наводяться загальні підсумки щодо головної теми, а також викладається власний погляд на проблему та її вирішення.

Список використаної літератури, або бібліографія – це систематизоване складання списку використаних джерел.

Тематика рефератів з психології управління

1. Значення наукової психології для формування особистості керівника.
2. Психологічні вимоги до менеджера.
3. Типологія стилів керівництва.
4. Феномен лідерства.
5. Успіх керівництва: поради психолога.
6. Психологічні аспекти добору кадрів.
7. Визначення придатності до менеджерської діяльності.
8. Професіографія і підбір кадрів.
9. Психодіагностика при прийомі на роботу.
10. Підвищення ефективності праці персоналу через стимулювання і формування сталих мотивів.
11. Особливості ділового спілкування.
12. Формування сприятливого психологічного клімату на фірмі.
13. Формування і динаміка команди (колективу) працівників.
14. Конфлікти в процесі управлінської діяльності.
15. Способи і засоби розв’язання конфліктів.
16. Процедури примирення (конфліктів) в управлінській діяльності.
17. Активізація діяльності персоналу.
18. Психологічні засоби створення привабливого іміджу менеджера і організації.
19. Психокорекція поведінки в створенні позитивного іміджу менеджера.
20. Психологічна служба організації.
21. Психологічний імідж організації.
22. Релаксація працівників з важкими умовами праці.
23. Психологічні забезпечення ефективної реклами.
24. Психологічна допомога в плануванні реалізації ефективної кар’єри менеджера.
25. Соціально-психологічний тренінг як форма навчання менеджерів і персоналу.
26. Психодіагностика в психології менеджменту.

VI ПИТАННЯ ТА ТЕСТИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Тести з психології управління

1. Управління – це:
 - а) складова менеджменту; б) керівництво людьми;
 - в) цілеспрямована дія на об'єкт з метою змінити його стан або поведінку у зв'язку зі зміною обставин;
 - г) управлінська діяльність.
2. Предметом психології управління є:
 - а) управлінська діяльність;
 - б) психологічні закономірності управлінської діяльності; в) сукупність психічних явищ і відносин;
 - г) психологічні закономірності управлінської діяльності, сукупність психічних явищ і відносин в організації.
3. Цілеспрямований вплив на колектив працівників або окремих виконавців з метою виконання поставлених завдань та досягнення визначених цілей у ринкових відносинах – це:
 - а) управління; б) менеджмент; в) керівництво;
 - г) управлінська діяльність.
4. Який з методів не входить до психологічних методів вивчення особистості в системі управління:
 - а) соціометрія; б) експеримент; в) опитування;
 - г) самоспостереження.
5. Праця «Психологія управління» (1914 р.) належить:
 - а) Ф. Тейлору; б) Л. Гілберт; в) Г. Ганту;
 - г) А. Файоль.
6. «Хоторнський експеримент» провів у 1927 -1932 рр.:
 - а) Г. Мюнстенберг;
 - б) А. Файоль; в) Е. Мейо; г) Ф. Тейлор.
7. Хто визначив 14 загальних принципів управління:
 - а) Ф. Тейлор;
 - б) Г. Гант;
 - в) А. Файоль; г) Л. Гілберт.
8. Засновником школи наукового управління є:
 - а) Ф. Тейлор;
 - б) Г. Форд; в) Е. Мейо; г) А. Файоль.
9. Принцип використання наукових методів контролю за процесом праці вперше запропонував:
 - а) А. Файоль; б) Г. Гант;
 - в) Л. Гілберт; г) Ф. Тейлор
10. Засновником класичної (адміністративної) школи управління є:
 - а) Ф. Тейлор;
 - б) Г. Форд; в) Е. Мейо; г) А. Файоль.
11. Засновниками школи поведінкових наук є:
 - а) Ф. Тейлор, Г. Гант;

- б) А. Файоль, М. Вебер; в) М. Фоллет, Е. Мейо;
г) А. Маслоу, Д. Мак-Грегори.
12. Менеджер – це:
а) керівник організації;
б) керівник структурного підрозділу; в) лідер;
г) усі відповіді правильні.
13. Стилi керівництва на засадах управлінської ґратки запропонували: а) К.Левін і Р.Лайкерт;
б) Р.Блейк і Дж.Моутон;
в) Ф.Фідлер і Д.Мак-Грегор; г) О.Кузьмин і В.Гладунський.
14. Найефективніший стиль керівництва що до обсягів якості робіт – це: а) авторитарний;
б) демократичний; в) ліберальний;
г) уважний.
15. Вимога формальної дисципліни - це параметр взаємодії керівника з підлеглими при:
а) авторитарному стилі керівництва; б) демократичному стилі керівництва;
в) ліберальному стилі керівництва;
г) комбінованому стилі керівництва
16. Теорія лідерства Ф.Фідлера - це;
а) ситуаційна теорія лідерства;
б) системна теорія лідерства;
в) факторна теорія лідерства; г) теорія «рис»
17. Управлінське рішення – це:
а) вибір однієї з можливих альтернатив, тобто це модель, в якій з певного числа варіантів вибирається кращий;
б) це той пункт, у якому вибір робиться між альтернативними і конкуруючими можливостями;
в) це модель, в якій з певного числа варіантів вибирається декілька кращих;
г) процес, завдяки якому обирається лінія поведінки, як вирішення певної виробничої проблеми.
18. Основна мета управлінських рішень:
а) забезпечити координуючий вплив на систему управління, що реалізує рішення управлінських задач персоналом по досягненні цілей організації;
б) створення інформаційної бази для прийняття своєчасних рішень;
в) створення системи управління, що забезпечує реалізацію складної системної діяльності;
г) створення вибору для зміни певного існуючого стану.
19. За суб'єктом, що приймає рішення – це:
а) індивідуальні, колективні, колегіальні; б) глобальні і локальні;
в) стратегічні і тактичні;

г) традиційні і новаторські.

20. Необхідною умовою призначення кандидата на керівну посаду є: а) наявність управлінських потреб;

б) велике бажання працювати;

в) володіння теоретичними знаннями і практичними навичками; г) усі відповіді правильні.

Питання до заліку

1. Предмет, об'єкт та завдання психології менеджменту.
2. Чинники, що зумовлюють ефективну роботу менеджерів.
3. Методи дослідження і корекції в психології управління.
4. Психологічні проблеми управління.
5. Управлінські культури та їх характеристика.
6. Історія становлення психології управління
7. Західні теорії психології управління
8. Сучасні теорії психології управління
9. Психологічний аналіз управлінської діяльності.
10. Лідерство і керівництво. Типологія стилів керівництва і керівників.
11. Психолог помічник менеджера в створенні позитивного іміджу.
12. Підготовка і проведення публічного виступу.
13. Психологічні аспекти працевлаштування і добору кадрів.
14. Організація тестування, співбесіди, інтерв'ю при прийомі на роботу.
15. Підвищення ефективності роботи працівників через мотивацію і стимулювання.
16. Психологічне забезпечення процесу звільнення.
17. Створення команди з працівників організації.
18. Типи і механізми прийняття рішення.
19. Формування позитивного психологічного клімату на фірмі.
20. Техніка особистої роботи менеджера.
21. Соціально-психологічний тренінг в роботі психолога з персоналом підприємства і
22. менеджерами.
23. Створення команди з працівників фірми.
24. Чинники, що зумовлюють ефективну роботу менеджерів.
25. Психологічне забезпечення процесу звільнення.
26. Методи дослідження і корекції в психології управління.
27. Типи і механізми прийняття рішення.
28. Психологічні проблеми управління.
29. Підвищення ефективності роботи працівників через мотивацію і стимулювання.

30. Формування позитивного психологічного клімату в організації
31. Системний, структурний, багатофакторний підходи в психології управління..
32. Психологічний аналіз управлінської діяльності.
33. Лідерство і керівництво. Типологія стилів керівництва і керівників.
34. Психолог помічник менеджера в створенні позитивного іміджу.
35. Конфлікти в управлінській діяльності.
36. Підготовка і проведення публічного виступу.
37. Типи поведінки людей в конфлікті та її корекція.
38. Процедури примирення трудових конфліктів.
39. Психологічні аспекти працевлаштування і добору кадрів.
40. Фасилітація як спосіб допомоги при вирішенні конфліктів.
41. Організація тестування, співбесіди, інтерв'ю при прийомі на роботу.
42. Організація і проведення переговорів.
43. Організація і проведення переговорів.
44. Соціально-психологічний тренінг в роботі психолога з персоналом підприємства
45. Завдання психолога при відборі кадрів.
46. Особистісні чинники включення людини в організацію.
47. Типологія особистості працівника.
48. Теорії прийняття рішень.
49. Етапи прийняття рішень.
50. Соціально-психологічні феномени групового прийняття рішень (групове мислення, зсув до ризику, поляризація поглядів).
51. Просвітницька діяльність психолога і психодіагностика в організації.
52. Завдання та технологія психологічної експертизи в організації.
53. Організація психологічних впливів на персонал та інформаційне забезпечення діяльності психолога установи.
54. Становлення і сучасний стан управлінського консультування.
55. Консультативна діяльність психолога в організації.
56. Психологічний аспект управлінського консультування.
57. Технологія управлінського консультування.
58. Психологічне консультування в організації.

VII КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОГО ОЦІНЮВАННЯ

Система оцінювання та вимоги/ Система оцінювання та критерії

Загальна система оцінювання курсу	участь в роботі впродовж семестру/екзамен - 55/45
Семінарські/ практичні	Робота на семінарських заняттях:
	Індивідуальний виступ - від 3 до 5 балів (не менше 2 разів). Доповнення до виступу іншого студента - 1-2 бали. Участь у науковій дискусії та бесіді –до 2 балів. Виконання письмової контрольної роботи –до 20 балів. Написання та захист рефератів, або виконання презентації, або виконання індивідуального творчого завдання –до 20 балів.
Умови допуску до підсумкового контролю	Накопичення 35 балів за всі види робіт

VIII ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Виноградський М. Д. Виноградська А. М., Шканова А. М. Управління персоналом. : навч. посібник К. : Центр учбової літератури, 2009. 502 с.
2. Дуткевич Т. В. Конфліктологія з основами психології управління : навч. посібник. К. : Центр навч. літератури, 2005. 456 с.
3. Карамушка Л.М. Психологія управління: навчальний посібник. Київ: Міленіум, 2003. 344 с
4. Карамушка Л. М. Психологія управління закладами середньої освіти: монографія. К. : Ніка-Центр, 2000. 332 с.
5. Карамушка Л. М. Психологія освітнього менеджменту : навч. посібник. К.: Либідь, 2004. 424 с.
6. Орбан-Лембрик Л. Е. Основи психології управління : монографія. Івано-Франківськ : Плай, 2002. 426 с.
7. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління: навч. посібник К.: Академвидав, 2003. 568 с.
8. Осовська Г. В. Комунікації в менеджменті : курс лекцій К. : Кондор, 2003. 218 с.
9. Ходаківський Є.І., Богоявленська Ю.В., Грабар Т.П. Психологія управління: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 608с.

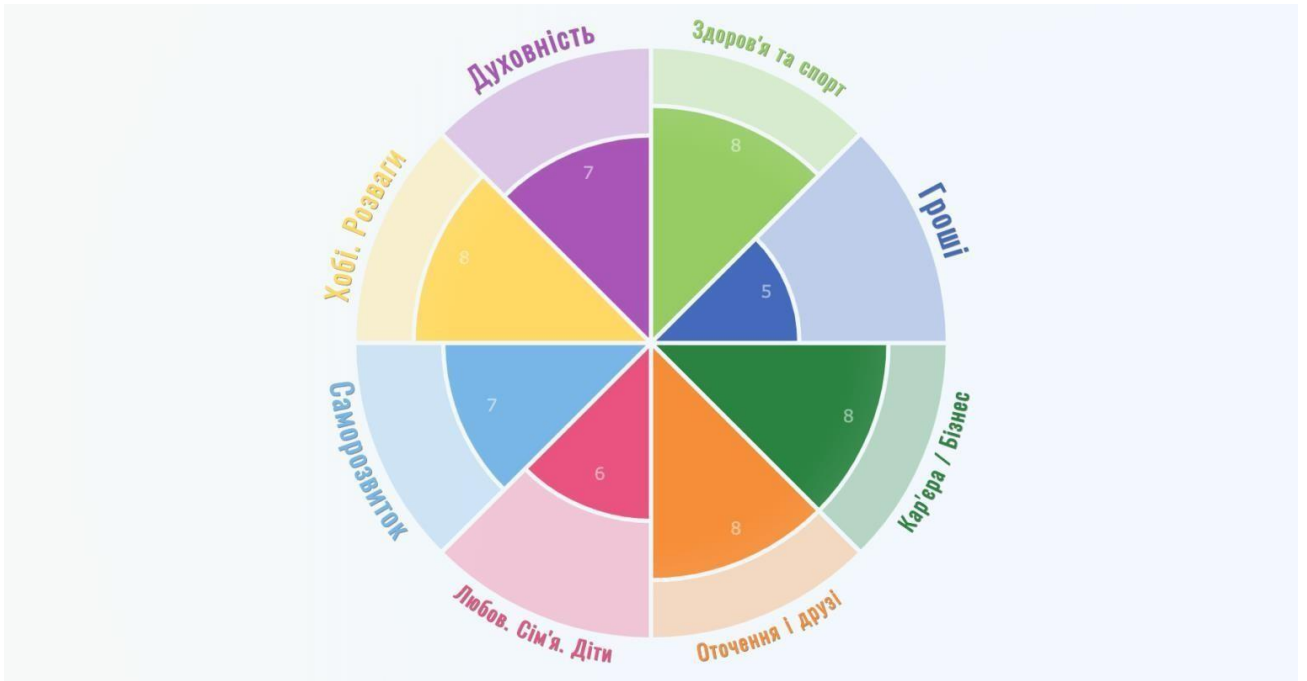
Допоміжна література

1. Гаркавенко С. С. Маркетинг : підручник К. : Лібра, 2002. 712 с.
2. Герчанівська П. Е. Культура управління : навч. посібник. К.: ІВЦ Видавництво "Політехніка", 2005. 152 с.
3. Данюк В. М. Петюх В. М., Цимбалюк С. О. Менеджмент персоналу : навч. посібник. К. : КНЕУ, 2004. 398 с.
4. Дерлоу Дес Ключові управлінські рішення. Технологія прийняття рішень: посібник. К. : Наукова думка, 2001. 242 с.
5. Занюк С. С. Психологія мотивації: навч. посібник. К.: Либідь, 2002. 304 с.
6. Захарчин Г. М., Винничук Р. О. Управління конфліктами: навчальний посібник. 2-ге вид., доповнен. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 192 с.
7. Карнегі Д. Як завойовувати друзів та впливати на людей. Харків : Промінь, 2001. 560 с.
8. Коломінський Н. Л. Психологія менеджменту в освіті (соціально-психологічний аспект) : монографія. К. : МАУП, 2000. 286 с.

9. Комінко С. Б., Кучер Г. В. Кращі методи психодіагностики. Тернопіль, 2005.
10. Лесько О. Й. Етика ділових відносин : навч. посібник. Вінниця : ВНТУ, 2011. 320 с.
11. Ліфарєва Н. В. Психологія особистості: навч. посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2003. 240 с.
12. Лозниця В. С. Психологія менеджменту: навч. посібник. К.:ЕксОБ, 2003. 512 с.
13. Русинка І. Конфліктологія: навч. посібник. Тернопіль, 2003.
14. Руссу В.М., Пеструхов М.О., Жила К.Д., Ангелов Г.Д., Тенюх К.М. В пошуках ефективного керування /під заг.ред.проф. Г.В. Ангелова. Одеса.: Аспект, 2002. 292 с.
15. Пекар В. О. Різноманітний менеджмент. Еволюція мислення, лідерства та керування. 2-е вид., доповнене. Харків: Фоліо, 2020. 192 с.
16. Савельєва В. С. Психологія управління: навч. посібник. К.: ВД «Професіонал», 2005. 320 с.
17. Трофімов Ю.Л. Інженерна психологія : навч. посібник. К. : Либідь, 2002. 264 с.
18. Хміль Ф.І. Управління персоналом: підручник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Академвидав, 2006. 488 с.
19. Шегда А.В. Менеджмент : підручник. К. : Знання, 2004. 687 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Текст

Наскільки важливим для Вас є кожне з наступних тверджень?
Варіанти відповідей: від 1 до 10, 1 – абсолютно не важливо, 10 – виключно важливо.

1.) Будувати свою кар'єру в межах конкретної наукової чи технічної сфери.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

2.) Здійснювати спостереження та контроль над людьми, впливати на них на всіх рівнях.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

3.) Мати можливість робити все по-своєму і не бути обмеженим правилами будь-якої організації.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

4.) Мати постійне місце роботи з гарантованим окладом та соціальною захищеністю.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

5.) Використовувати своє вміння спілкуватися на користь людям, допомагати іншим.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

6.) Працювати над проблемами, які видаються майже нерозв'язними.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

7.) Вести такий спосіб життя, щоб інтереси сім'ї та кар'єри взаємно врівноважували одне одного.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

8.) Створити і побудувати щось, що буде цілком моїм виробом чи ідеєю.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

9.) Продовжувати роботу за своєю спеціальністю, ніж отримати вищу посаду, що не пов'язана з моєю спеціальністю.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

10.) Бути першим керівником в організації.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

11.) Мати роботу, не пов'язану з режимом чи іншими організаційними обмеженнями.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

12.) Працювати в організації, яка забезпечить мені стабільність на тривалий час.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

13.) Вжити свої вміння та здібності на те, щоб зробити світ кращим.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

14.) Змагатися з іншими та перемагати.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

15.) Будувати кар'єру, яка дозволить мені не змінювати свій спосіб життя.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

16.) Створити нове комерційне підприємство.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

17.) Присвятити все життя обраній професії.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

18.) Обійняти високу керівну посаду.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

19.) Мати роботу, яка представляє максимум свободи та автономії у виборі характеру занять, часу виконання тощо.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

20.) Залишатися на одному місці проживання, ніж переїхати через підвищення.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

21.) Мати можливість використовувати свої вміння та таланти для служіння важливій меті.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Наскільки Ви погоджуєтесь з кожним з наступних тверджень?
Варіанти відповідей: від 1 до 10, 1 – абсолютно не згоден, 10 – повністю згоде.

22.) Єдина дійсна мета моєї кар'єри – знаходити та вирішувати важкі проблеми, незалежно від того, в якій галузі вони виникли.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

23.) Я завжди прагну приділяти однакову увагу моїй родині та моїй кар'єрі. 1 2 3 4 5
6 7 8 9 10

24.) Я завжди знаходжуся в пошуку ідей, які дадуть мені можливість розпочати та побудувати свою власну справу.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

25.) Я погоджуся на керівну посаду лише в тому випадку, якщо вона перебуває у сфері моєї професійної компетенції.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

26.) Я хотів би досягти такого становища в організації, яке давало б можливість спостерігати за роботою інших та інтегрувати їхню діяльність.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

27.) У моїй професійній діяльності я найбільше дбав про свою свободу та автономію.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

28.) Для мене важливіше залишитися на нинішньому місці проживання, ніж отримати підвищення чи нову роботу в іншій діяльності.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

29.) Я завжди шукав роботу, на якій міг би приносити користь іншим.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

30.) Змагання та виграш – це найбільш важливі та хвилюючі сторони моєї кар'єри.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

31.) Кар'єра має сенс лише в тому випадку, якщо вона дозволяє вести життя, яке мені подобається.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

32.) Підприємницька діяльність складає центральну частину моєї кар'єри.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

33.) Я б швидше пішов з організації, ніж почав займатися роботою, не пов'язаною з моєю професією.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

34.) Я вважатиму, що досяг успіху в кар'єрі тільки тоді, коли стану керівником

високого рівня в солідній організації.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

35.) Я не хочу, щоб мене обмежувала якась організація чи світ бізнесу.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

36.) Я хотів би працювати в організації, яка забезпечує тривалий контракт.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

37.) Я б хотів присвятити свою кар'єру досягненню важливої та корисної мети.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

38.) Я почуваюся успішним лише тоді, коли я постійно залучений до вирішення важких проблем чи в ситуації змагання.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

39.) Вибрати і підтримувати певний спосіб життя важливіше, ніж досягати успіху в кар'єрі.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

40.) Я завжди хотів заснувати та побудувати свій власний бізнес.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

41.) Я віддаю перевагу роботі, яка не пов'язана з відрядженнями.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10